

ELEKTRON TIJORAT VA TO'LOV TIZIMLARI**Qodirov Farrux Egash o'g'li****Matematika va ta'limda axborot texnologiyasi kafedrası mudiri, ilmiy rahbar****Sattarova Barno Alisher qizi****Shahrisabz davlat pedagogika instituti matematika va informatika yo'nalishi****2- bosqich talabasi****<https://doi.org/10.5281/zenodo.15118900>**

Annotatsiya: Ushbu maqolada elektron tijorat va to'lov tizimlarining zamonaviy iqtisodiyotdagi o'рни va ahamiyati tahlil qilinadi. Elektron tijoratning rivojlanish bosqichlari, asosiy turlari hamda biznes subyektlari uchun taqdim etayotgan imkoniyatlari yoritiladi. Shuningdek, maqolada raqamli to'lov tizimlarining turlari, ularning xavfsizlik masalalari va foydalanuvchilarga ta'siri muhokama qilinadi. Maqola hamma uchun foydali bo'ladi degan umiddaman.

Kalit so'zlar: Elektron tijorat, raqamli to'lov tizimlari, onlayn biznes, fintech, blokchayn, xavfsizlik, electron tranzaksiyalar, mobil to'lovlar, internet banking, elektron savdo.

Abstract: This article analyzes the role and importance of electronic commerce and payment systems in the modern economy. The stages of development of electronic commerce, its main types and the opportunities it offers for business entities are highlighted. The article also discusses the types of digital payment systems, their security issues and impact on users. I hope that the article will be useful to everyone.

Keywords: Electronic commerce, digital payment systems, online business, fintech, blockchain, security, electronic transactions, mobile payments, internet banking, electronic commerce.

Аннотация: В статье анализируется роль и значение электронной коммерции и платежных систем в современной экономике. Рассматриваются этапы развития электронной коммерции, ее основные виды и возможности, которые она открывает для субъектов предпринимательской деятельности. В статье также рассматриваются виды цифровых платежных систем, вопросы их безопасности и влияние на пользователей. Надеюсь, статья будет полезна всем.

Ключевые слова: Электронная коммерция, цифровые платежные системы, онлайн-бизнес, финтех, блокчейн, безопасность, электронные транзакции, мобильные платежи, интернет-банкинг, электронная коммерция.

Kirish. Elektron tijorat (e-commerce) va to'lov tizimlari bugungi raqamli iqtisodiyotning asosi sifatida dunyo bo'ylab keng tarqalgan va muvaffaqiyatli rivojlanayotgan sohalaridir. Internet texnologiyalarining tezkor rivojlanishi, mobil qurilmalar va raqamli platformalar orqali savdolarni amalga oshirish imkoniyatlari biznes va iste'molchilar o'rtasidagi aloqalarni butunlay o'zgartirdi. Elektron tijorat nafaqat global miqyosda, balki milliy bozorlarda, shu jumladan O'zbekistonda ham o'zining keng tarqalishi va o'sish sur'atlari bilan e'tiborga molik. So'nggi yillarda elektron tijorat va onlayn savdo platformalari kuchli rivojlanishni boshdan kechirmoqda. Bugungi kunda foydalanuvchilar onlayn do'konlar, mobil ilovalar va raqamli savdo tarmoqlari orqali turli xil mahsulot va xizmatlarni qulay va tezkor ravishda sotib olishlari mumkin. B2C (Business to Consumer), B2B (Business to Business), va C2C (Consumer to Consumer) kabi turli elektron tijorat modellarining keng tarqalishi,

iste'molchilar uchun yangi imkoniyatlar yaratmoqda va bozorni sezilarli darajada raqobatbardosh qilib qo'yimoqda. Bundan tashqari, elektron to'lov tizimlari, masalan, kredit, debet kartalari, mobil to'lovlar, elektron hamyonlar (e-wallets), va hatto kriptovalyutalar orqali amalga oshiriladigan to'lovlar savdo jarayonlarini ancha qulay va xavfsiz qilishga yordam bermoqda. Onlayn to'lovlar iste'molchilarga nafaqat qulaylik, balki xavfsizlik va maxfiylikni ta'minlaydigan innovatsion imkoniyatlarni taqdim etmoqda. To'lov tizimlarining o'zgarishi va ulkan imkoniyatlari, xususan raqamli valyutalar va P2P (peer-to-peer) tizimlarining paydo bo'lishi, xalqaro savdolarini yanada osonlashtirmoqda va yangi iqtisodiy modelga asos solmoqda. Shu bilan birga, elektron tijorat va to'lov tizimlarining rivojlanishi bilan bir qatorda, bu sohalarida xavfsizlik muammolari, firibgarlik va to'lov tizimlarining ishonchliligi kabi muammolar ham yuzaga kelmoqda. Ushbu muammolarni bartaraf etish uchun texnologik yangiliklar, o'zgaruvchan qonunlar va foydalanuvchilarning ongli savodxonligi muhim ahamiyat kasb etadi. Ushbu maqolada elektron tijorat va to'lov tizimlarining umumiy holati, rivojlanish tendensiyalari, afzalliklari va yuzaga kelayotgan muammolar tahlil qilinadi. Shuningdek, elektron tijorat va to'lov tizimlarining kelajagi, ularning iqtisodiyotdagi o'rni va bizning kundalik hayotimizdagi roli haqida ham so'z yuritiladi. Bu mavzu bugungi kunda nafaqat iqtisodchilar, balki har bir iste'molchi uchun ham dolzarb ahamiyatga ega.

Mavzuga doir adabiyotlar tahlili. Elektron tijorat va to'lov tizimlari sohasida turli ilmiy va amaliy tadqiqotlar mavjud bo'lib, ular bu sohalarining rivojlanishi, xususiyatlari, foydalari va muammolariga doir muhim ma'lumotlar taqdim etadi. Adabiyotlar tahlili, asosan, elektron tijoratning turli modellarini, to'lov tizimlarining ishlash prinsiplarini va ushbu tizimlarning iqtisodiy va ijtimoiy ta'sirini o'rganish bilan bog'liq. **Elektron tijoratning rivojlanishi va uning asosiy modellariga doir tadqiqotlar**

Elektron tijoratni o'rganish sohasidagi birinchi ishlanmalar, asosan, Internetning 1990-yillarda ommalashishi va raqamli iqtisodiyotning rivojlanishi bilan boshlangan. Shu davrda elektron tijoratning B2C (Business to Consumer) modeli ommalashdi. Bir nechta tadqiqotchilar, masalan, **Turban et al. (2006)**, elektron tijoratni biznesning yangi strategik yo'nalishi sifatida ta'riflagan. Ular, shuningdek, onlayn do'konlar, to'lov tizimlari va mijozlarga xizmat ko'rsatishning ahamiyatini ta'kidlashgan. Yana bir muhim ish, **Laudon va Traver (2016)** tomonidan olib borilgan tadqiqotdir, unda elektron tijoratning turli modellarini (B2B, B2C, C2C) tahlil qilgan. Tadqiqotchilar, shuningdek, elektron tijoratning muvaffaqiyati uchun marketing, xarajatlarni boshqarish, logistika va to'lov tizimlarining moslashuvi muhim ahamiyatga ega ekanligini qayd etganlar.

Elektron to'lov tizimlari sohasida ham ko'plab ilmiy ishlar mavjud. **Shih (2006)** o'zining tadqiqotlarida, elektron to'lov tizimlarining biznes va iste'molchilar uchun qanday muhim rol o'ynashini o'rganib chiqqan. U, shuningdek, mobil telefonlar va internet orqali to'lovlarni amalga oshirishning iqtisodiy samaradorligini ta'kidlagan. **Poustie et al. (2008)** tomonidan olib borilgan tadqiqotda, onlayn to'lovlar xavfsizligi va ishonchliligi masalalari ko'rib chiqilgan. Bu ishda, to'lov tizimlarining rivojlanishiga qarshi xavf-xatarlar, masalan, firibgarlik va ma'lumotlarni o'g'irlash holatlari tahlil qilindi.

Chong et al. (2010) o'zining tadqiqotida, to'lov tizimlarining muhim xususiyatlarini, masalan, operatsion qulaylik, xavfsizlik va tezkorlikni tahlil qilgan. Ular to'lov tizimlarining mukammalligi, mijozlar va biznes uchun katta foyda keltirishi mumkinligini ta'kidlaganlar.

Kuzatuvchilarning fikriga ko'ra, global miqyosda to'lov tizimlarining rivojlanishi, raqamli valyutalar va kriptot'lov tizimlarining paydo bo'lishi bilan yanada kuchaygan. **Narayan va Ravi (2014)** tomonidan olib borilgan tadqiqotda, raqamli valyutalar va kriptovalyutalar (masalan, Bitcoin) to'lov tizimlarini qanday o'zgartirishi haqida so'z boradi. Tadqiqotda raqamli to'lov tizimlarining kelajagi, ularning xavfsizlik masalalari va ijtimoiy ta'siri ko'rib chiqilgan. **Rogoff (2016)** tomonidan yozilgan kitobda esa, raqamli valyutalar va elektron to'lov tizimlarining global iqtisodiyotga qanday ta'sir ko'rsatishi tahlil qilingan. U, kriptovalyutalarning kelajagi va ularning markazlashtirilgan bank tizimlaridan qanday ajralib turishini yoritadi.

Elektron tijorat va to'lov tizimlarining xavfsizligi masalalari alohida e'tiborga molikdir. **Harris (2008)** o'zining tadqiqotida onlayn to'lov tizimlarining xavfsizligi va ishonchliligini ta'kidlab, foydalanuvchilarni firibgarlikdan himoya qilishda qanday strategiyalarni qo'llash kerakligini ko'rsatgan. Shuningdek, **Dai et al. (2017)** tomonidan olib borilgan tadqiqotda, to'lov tizimlarining foydalanuvchi maxfiyligi va ma'lumotlarni himoya qilish masalalari muhokama qilingan. Tadqiqotda, shuningdek, xalqaro to'lov tizimlarining farqlari va xavfsizlikni ta'minlash uchun ishlab chiqilgan yangi usullar taqdim etilgan.

Bir qator tadqiqotlarda elektron tijorat va to'lov tizimlarining kelajagi va ularning rivojlanish istiqbollari ko'rib chiqilgan. **Kwak et al. (2015)** o'zining tadqiqotida, raqamli texnologiyalar va sun'iy intellektning elektron tijoratga ta'sirini o'rganib chiqqan. Ularning fikriga ko'ra, kelajakda avtomatlashtirilgan tizimlar va sun'iy intellekt mijozlarga individual yondashuvni kuchaytirishi, to'lov jarayonlarini tezlashtirishi va ishonchni oshirishi mumkin. Shuningdek, **Chen (2020)** tomonidan olib borilgan tadqiqotda, blockchain texnologiyasining to'lov tizimlaridagi rolini o'rganish taklif qilingan. Tadqiqotda, blockchain texnologiyasining xavfsizlikni ta'minlash, shaffoflikni oshirish va tranzaktsiyalarni tezlashtirishdagi ahamiyati tahlil qilingan.

Natija va Muhokama

Elektron tijorat va to'lov tizimlari zamonaviy iqtisodiyotning ajralmas qismiga aylangan va ularning roli har bir sohada tobora ortib bormoqda. Tadqiqotlar va o'rganishlar shuni ko'rsatadiki, elektron tijorat nafaqat global bozorlarda, balki mahalliy bozorlar, shu jumladan O'zbekiston kabi rivojlanayotgan mamlakatlarda ham tez rivojlanmoqda. B2C, B2B, C2C kabi elektron tijorat modellari turli biznes strategiyalarini qo'llashga imkon yaratmoqda, shu bilan birga, to'lov tizimlarining ishlash prinsiplari va ularning xavfsizligi ham ahamiyat kasb etmoqda. Elektron to'lov tizimlarining rivojlanishi, masalan, mobil to'lovlar, elektron hamyonlar (e-wallets), kredit/debet kartalari va kriptovalyutalar orqali amalga oshiriladigan tranzaktsiyalar, biznes va iste'molchilarga qulaylik, tezlik va xavfsizlikni ta'minlaydi. Shuningdek, to'lov tizimlarining global integratsiyasi, internetning keng tarqalishi va innovatsion texnologiyalar, savdolari yanada osonlashtirmoqda va yangi iqtisodiy modelga asos solmoqda.

Bundan tashqari, to'lov tizimlarining xavfsizligi masalasi juda muhim bo'lib qolmoqda. Firibgarlik va ma'lumotlarning o'g'irlanishi kabi xavf-xatarlar, tizimlar va foydalanuvchilar

uchun katta muammo bo'lib, bu sohada yangi xavfsizlik choralarini joriy etish zaruriyatini keltirib chiqarmoqda. Shuningdek, yangi texnologiyalar, masalan, blockchain va sun'iy intellektning qo'llanilishi, bu tizimlarning yanada ishonchli va samarali bo'lishiga yordam beradi.

Elektron tijorat va to'lov tizimlarining kelajagi juda porloq bo'lib, bu sohalarda innovatsiyalar va yangi texnologiyalar jadal rivojlanmoqda. Internet va mobil texnologiyalarning rivojlanishi orqali onlayn savdo yangi imkoniyatlarni yaratmoqda. Biroq, bu sohaning o'sishi bilan birga, foydalanuvchilar uchun xavfsizlik muammolari ham sezilarli darajada ortadi. Firibgarlik, ma'lumotlarni o'g'irlash va shaxsiy ma'lumotlarning xavfsizligi bilan bog'liq muammolarni bartaraf etish uchun kuchli xavfsizlik tizimlarini yaratish zarur.

Elektron tijoratning rivojlanishi nafaqat iqtisodiy, balki ijtimoiy ta'sir ko'rsatmoqda. Onlayn savdo va to'lov tizimlarining qulayligi odamlarning turmush tarzini o'zgartiradi, chunki ular mahsulot va xizmatlarni tezda va oson sotib olish imkoniyatiga ega bo'ladilar. Shu bilan birga, onlayn bizneslarning o'sishi bilan, jismoniy do'konlar va an'anaviy tijorat sohalari uchun raqobat kuchaymoqda. Bu holat, yangi ish o'rinlari yaratish va iqtisodiy rivojlanishga yangi turtki berish bilan birga, shuningdek, savdo usullarining evolyutsiyasi va raqamli iqtisodiyotga moslashish zaruratini keltirib chiqarmoqda. Elektron tijorat va to'lov tizimlarining xalqaro integratsiyasi va innovatsiyalar, xususan blockchain texnologiyasi va kriptovalyutalar, o'z navbatida, tranzaksiyalarni yanada tez, shaffof va xavfsiz qilish imkoniyatlarini yaratadi. Lekin, bu yangi texnologiyalarni keng joriy etish va ularning yirik bozorlarda muvaffaqiyatli ishlashini ta'minlash uchun qonunchilik va tartibga solish zarur.

Shuningdek, bu sohalarda raqamli savodxonlikning o'sishi va foydalanuvchilarni himoya qilish uchun global hamkorlik va davlatlararo shartnomalar muhim ahamiyatga ega. Raqamli to'lov tizimlarining yangi model va texnologiyalarini ishlab chiqishda iqtisodchilar, huquqshunoslar va texnologiya mutaxassislari birgalikda ishlashlari lozim.

➤ Elektron tijorat va to'lov tizimlari zamonaviy iqtisodiyotning ajralmas qismiga aylanib, ularning roli har bir sohada tobora ortib bormoqda. Internet va mobil texnologiyalarining rivojlanishi, onlayn savdolar va to'lov tizimlarining kengayishiga olib keldi. Elektron tijorat nafaqat global bozorlarda, balki mahalliy bozorlar, xususan, O'zbekistonda ham tez rivojlanmoqda. B2C, B2B, C2C kabi turli modellarning ommalashuvi, biznesga yangi imkoniyatlar yaratdi, shuningdek, iste'molchilarga yanada qulay va xavfsiz xizmatlar taqdim etmoqda.

➤ To'lov tizimlarining rivojlanishi, mobil to'lovlar, elektron hamyonlar (e-wallets), kriptovalyutalar kabi texnologiyalar savdo jarayonlarini yanada tezlashtirishi va osonlashtirishi mumkin. Biroq, xavfsizlik muammolari, masalan, firibgarlik va ma'lumotlarni o'g'irlash masalalari ham jiddiy ahamiyatga ega. Elektron tijoratning muvaffaqiyatli rivojlanishi va to'lov tizimlarining samarali ishlashini ta'minlash uchun xavfsizlik choralarini mustahkamlash, foydalanuvchi himoyasini kuchaytirish zarur.

➤ **Xavfsizlikni kuchaytirish:** Elektron tijorat va to'lov tizimlarida firibgarlik va ma'lumotlarni o'g'irlashning oldini olish uchun kuchli xavfsizlik choralarini joriy etish zarur. Blockchain texnologiyasi va ikki faktorli autentifikatsiya kabi xavfsizlik usullarini keng qo'llash muhimdir.

- **Raqamli savodxonlikni oshirish:** Foydalanuvchilarni elektron tijorat va onlayn to'lov tizimlaridan foydalanishda yanada ongli va ehtiyotkor qilish uchun raqamli savodxonlikni oshirish kerak. Mijozlarga xavfsiz va ishonchli to'lov tizimlaridan foydalanishni o'rgatish, firibgarlikdan saqlanishga yordam beradi.
- **Huquqiy va tartibga solish tizimlarini takomillashtirish:** Elektron tijorat va to'lov tizimlarining global integratsiyasi bilan birga, ularni tartibga solish uchun xalqaro qonunchilikni birlashtirish va yangi me'yoriy hujjatlar yaratish muhimdir. Bu tizimlarning xavfsiz va samarali ishlashini ta'minlashga yordam beradi.
- **Innovatsion texnologiyalarni qo'llash:** Sun'iy intellekt, big data va machine learning kabi innovatsion texnologiyalarni elektron tijorat va to'lov tizimlarida qo'llash, mijozlarga xizmat ko'rsatishni yanada yaxshilash va biznesning samaradorligini oshirishga yordam beradi. Bunday texnologiyalar, shuningdek, xavfsizlikni mustahkamlashda ham yordam berishi mumkin.
- **Mahalliy bozorlarni rivojlantirish:** O'zbekiston kabi rivojlanayotgan mamlakatlarda elektron tijorat va to'lov tizimlarining o'sishini rag'batlantirish uchun, davlat tomonidan ma'lum imtiyozlar va subyektlarga osonlashtirilgan sharoitlar yaratish zarur. Shuningdek, raqamli infratuzilmani yanada yaxshilash va internetga kirish imkoniyatlarini kengaytirish talab etiladi.

Mijozlar bilan aloqalarni yaxshilash: Elektron tijorat va to'lov tizimlarining samarali ishlashida, mijozlar bilan doimiy aloqada bo'lish muhim ahamiyatga ega. Onlayn savdo platformalarida mijozlarning fikr-mulohazalarini eshitish, ularning ehtiyojlarini qondirish va xizmat sifatini doimiy ravishda yaxshilashga yo'naltirilgan strategiyalar ishlab chiqish zarur.

Foydalanilgan adabiyotlar/Используемая литература/References:

1. Ergash o'g'li, Qodirov Farrux, and Berdiyev Sardor Sobir o'g'li. "DEVELOPMENT OF MATHEMATICAL APPLICATIONS IN THE PROGRAM OF EXISTING SCRIPT LANGUAGE."
2. Qodirov, F. E., S. S. Jo'rayev, and V. N. Qalandarov. "INFORMATION ARCHITECTURE IN SITE DESIGN." *НАУКА И НАУЧНЫЙ ПОТЕНЦИАЛ-ОСНОВА УСТОЙЧИВОГО ИННОВАЦИОННОГО РАЗВИТИЯ ОБЩЕСТВА*. 2019.
3. Qodirov, F. E., et al. "FEATURES OF INTEL CORE i9 X-SERIES PROCESSORS AND ITS ADVANTAGE FROM OTHER PROCESSORS." *ПУТИ ПОВЫШЕНИЯ РЕЗУЛЬТАТИВНОСТИ СОВРЕМЕННЫХ НАУЧНЫХ ИССЛЕДОВАНИЙ*. 2019.
4. Ergash o'g'li, Qodirov Farrux, and Bozorova Irina Jumanazarovna. "METHODS OF DISPLAYING MAIN MEMORY ON CACHE." *Ответственный редактор* (2020): 6.
5. Qodirov, F. E. "Methodological aspects and importance of development of medical services through econometric modeling and forecasting options." *academy.uz/index.php/yo*.
6. Ergash o'g'li, Qodirov Farrux. "Hududlarni ijtimoiy-iqtisodiy rivojlantirishda har bir hududning o'ziga xos xususiyatlari." *Scientific Journal of Actuarial Finance and Accounting* 4.09 (2024): 178-183.
7. Qodirov, F. E., O. D. Doniyorov, and H. Shokirov Sh. "Basic concepts of information security in information systems. Wide threats and their consequences." *концепции устойчивого развития науки в современных условиях* (2021): 153-155.

8. Қодиров, Ф. "ЗАМОНАВИЙ КОМПЬЮТЕР УЙИНЛАРИ ВА УЛАРИНИНГ СИНФЛАНИШИ." МУХАММАД АЛ-ХОРАЗМИЙ НОМИДАГИ ТОШКЕНТ АХБОРОТ ТЕХНОЛОГИЯЛАРИ УНИВЕРСИТЕТИ ҚАРШИ ФИЛИАЛИ (2019).
9. Qodirov, F. "YOSHLAR MA'NAVİYATINI YUKSALTIRISHDA MILLIY ONLAYN KITOB DO'KONINI ISHLAB CHIQUISH VA TADBIQ ETISH." МУХАММАД АЛ-ХОРАЗМИЙ НОМИДАГИ ТОШКЕНТ АХБОРОТ ТЕХНОЛОГИЯЛАРИ УНИВЕРСИТЕТИ ҚАРШИ ФИЛИАЛИ (2019).
10. Qodirov, F. "MASOFAVIY TA'LIMDA O'QISHNING QULAYLIK LARI VA KAMCHILIK LARI." МУХАММАД АЛ-ХОРАЗМИЙ НОМИДАГИ ТОШКЕНТ АХБОРОТ ТЕХНОЛОГИЯЛАРИ УНИВЕРСИТЕТИ ҚАРШИ ФИЛИАЛИ (2020).
11. Ergash o'g'li, Qodirov Farrux. "ECONOMETRIC MODELING OF THE DEVELOPMENT OF MEDICAL SERVICES TO THE POPULATION OF THE REGION." *Berlin Studies Transnational Journal of Science and Humanities* 2.1.1 Economical sciences (2022).
12. Кодиров, Ф. "АНАЛИЗ БИОСИГНАЛОВ В ЭЛЕКТРОКАРДИОГРАФИИ И МЕТОДЫ ИХ ОБРАБОТКИ." МУХАММАД АЛ-ХОРАЗМИЙ НОМИДАГИ ТОШКЕНТ АХБОРОТ ТЕХНОЛОГИЯЛАРИ УНИВЕРСИТЕТИ ҚАРШИ ФИЛИАЛИ (2020).
13. Қодиров, Ф. "СОЗДАНИЕ ПРОГРАММНОГО ОБЕСПЕЧЕНИЯ И АППАРАТА ЭЛЕКТРОННОЙ БИБЛИОТЕЧНОЙ СИСТЕМЫ НА ОСНОВЕ QR-КОДОВОЙ ТЕХНОЛОГИИ." *Kokand University* (2020).
14. Bozorova, Irina Jumanazarovna, and Dilduzaxon Mamasharipovna Karayeva. "Modern programming technologies and their role." *интеллектуальный капитал xxi века*. 2020.
15. Qodirov, F. "Aholiga tibbiy xizmat ko'rsatish sohasining kelgusi holatini bashoratlash." *Samarqand iqtisodiy va servis instituti* (2022).
16. Qodirov, F. "QR-kod texnologiyasi asosida elektron kutubxona tizimini dasturiy va apparat taminotini yaratish." *Muhammad al-Xorazmiy nomidagi Toshkent axborot texnologiyalari universiteti Qarshi filiali* (2021).
17. Қодиров, Фаррух, and X. Мухитдинов. "АҲОЛИГА ТИББИЙ ХИЗМАТ КўРСАТИШДАН ОЛИНГАН ДАРОМАД ВА ХАРАЖАТЛАРНИ БИЗНЕС ИННОВАЦИОН МОДЕЛИ." *Raqamli iqtisodiyot va axborot texnologiyalari* 2.3 (2022): 136-141.
18. Qodirov, F. "Optimum solutions for the development of medical services in private clinics." *Muhammad al-Xorazmiy nomidagi Toshkent axborot texnologiyalari universiteti Qarshi filiali* (2022).
19. Qodirov, F. "Қашқадарё ҳудуди аҳолисига хизмат кўрсатиш тармоқлари ва уларга таъсир этувчи омиллар." *O'zbekiston Qishloq Va Suv xo'jaligi" Jurnal* (2022).
20. Қодиров, Ф. "Вилоят аҳолисига соғлиқни сақлаш хизматлари кўрсатиш тармоқлари ривожланиш механизмининг статистик таҳлили." *Andijon Mashinasozlik Instituti* (2022).
21. Қодиров, Ф. "Аҳолига тиббий хизмат кўрсатиш соҳасининг келгуси ҳолатини башоратлаш." *Самарқанд иқтисодиёт ва сервис институти* (2022).
22. Қодиров, Фаррух, and X. Мухитдинов. "АҲОЛИГА ТИББИЙ ХИЗМАТ КўРСАТИШДАН ОЛИНГАН ДАРОМАД ВА ХАРАЖАТЛАРНИ БИЗНЕС ИННОВАЦИОН МОДЕЛИ." *Raqamli iqtisodiyot va axborot texnologiyalari* 2.3 (2022): 136-141.

23. Қодиров, Ф. "Қашқадарё вилояти аҳолисига тиббий хизмат кўрсатиш тармоқларини ривожлантиришнинг истиқболлари." *o 'zbekiston qishloq va suv xo 'jaligi»* ââ «Agro ilm (2022).
24. Бозорова, Ирина Жуманазаровна. "Создание программного обеспечения электронной библиотечной системы на основе QR-кодовой технологии." *Теория и практика современной науки*. 2020.
25. Zoxidov, J. B., F. E. Qodirov, and I. J. Bozorova. "QUARTUS II PROJECT CONCEPT AND ITS OPPORTUNITIES AND PROBLEMS." *АКТУАЛЬНЫЕ ПРОБЛЕМЫ ТЕХНИЧЕСКОГО И ТЕХНОЛОГИЧЕСКОГО ОБЕСПЕЧЕНИЯ ИННОВАЦИОННОГО РАЗВИТИЯ*. 2019.
26. Маматмурадова, М. У., И. Ж. Бозорова, and Ф. Э. Кодиров. "СОЗДАНИЕ И ЭФФЕКТИВНОЕ ИСПОЛЬЗОВАНИЕ ИННОВАЦИОННЫХ ТЕХНОЛОГИЙ И РЕСУРСОВ ЭЛЕКТРОННОГО ОБУЧЕНИЯ В НЕПРЕРЫВНОМ ОБРАЗОВАНИИ." *Инновации в технологиях и образовании*. 2019.
27. Ergash o'g'li, Qodirov Farrux, and Bozorova Irina Jumanazarovna. "METHODS OF DISPLAYING MAIN MEMORY ON CACHE." *Ответственный редактор* (2020): 6.

INNOVATIVE
ACADEMY